ISBN: 966-02-2074-X
DOI: 10.5281/zenodo.19713482

ТАНЦЮ́РА Гнат Трохимович (10. 06. 1901, с. Зятківці Гайсинського пов. Подільської губ., нині Гайсинського р-ну Вінницької обл. — 12. 11. 1962, м. Гайсин) — фольклорист, етнограф, краєзнавець. Після закінчення педагогічних курсів у Гайсині (1921) учителював у рідному селі; деякий час працював вихователем Гайсинського і Дашівського дитячих будинків. 1928 вступив до Харківського музично-драматичного інституту, однак через хворобу (гемофілія) був змушений залишити навчання й повернутися в Зятківці. Закінчив заочно мовно-літературний факультет Вінницького інституту соціального виховання (1932), працював учителем мови та літератури Клебанської (Тульчинський р-н Вінницької обл.), 1944—51 — Гайсинської № 4 середніх шкіл. Автор ґрунтових видань — фольклорно-етнографічних збірників «Жіноча доля в народних піснях» (Х., 1930), «Пісні Явдохи Зуїхи» (К., 1965; містить 925 пісень усіх жанрів), «Весілля в селі Зятківцях» (К., 1998; вийшла друком завдяки зусиллям М. Дмитренка, у книзі — 800 весільних пісень (усі з нотами), 150 танцювальних мелодій, чимало народних ігор). Досвідом своєї роботи і роздумами про усну народну творчість він поділився в книзі «Записи збирача фольклору» (К., 1958; В., 2001). Уснопоетичні твори від односельчанки Явдохи Зуїхи Т. записував 12 р.: остаточний набуток склав 1008 народних пісень — календарно-побутових, історичних, жартівливих балад, 394 прислів'я і приказки, 156 казок, 45 загадок та різноманітний етнографічний матеріал; твори відзначаються довершеністю й високою мистецькою вартістю; в її особі, як зазначав Т., відбилася одвічна й невмируща любов народу до краси, до художньої творчості. Основну частину своєї спадщини фольклорист 1950 передав до фондів Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР (Київ). У Гайсині, в будинку, де жив і працював учений, функціонує музей-садиба Т.; встановлено меморіальну дошку (1964). Традиційним стало свято районного фольклорного мистецтва, присвячене річниці з дня його народження. 2001 започатковано Всеукраїнський фестиваль-конкурс автентичних колективів на приз Т., який проводять раз на 5 р. у Вінниці й Гайсині. 2001-й рік був оголошений ЮНЕСКО роком Т.

Основні праці

Загадки Явдохи Зуїхи / записав Г. Танцюра. К., 1996; Українські народні пісні в записах Гната Танцюри. К., 2001; Зятківці: Істор.-соціол. нариси. К., 2007.

Рекомендована література

1. Танцюра: [Некролог] // Народна творчість та етнографія. 1963. № 1
2. Білецький А. М. Вшанування пам'яті Г. Т. Танцюри: [Про відкриття мемор. дошки в м. Гайсин] // Там само. 1964. № 3
3. Ющенко В. Дума про Гната Танцюру // Трибуна праці. 1986, 19 квіт.; Громова Н. Гнат Танцюра — наша гордість і слава: [Розповідає дочка фольклориста] // Камертон-ікс. 1994, 17 берез.; Подолинний А. М. Видатна пам'ятка українського весілля // Вінн. газета 1998, 16 квіт.; Хоменко Б. В. Танцюра Гнат Трохимович // З-над Божої ріки: Літ. біобібліогр. слов. Вінниччини. В., 2001
4. Меморіальний музей-садиба Гната Трохимовича Танцюри: Путівник. Х., 2008
5. Збирач скарбів народних: до 120-річчя від дня народження Гната Танцюри — фольклориста, етнографа, педагога, краєзнавця: Бібліогр. покажч. В., 2021.

В. К. Борисенко

Бібліографічний опис:
Танцюра Гнат Трохимович / В. К. Борисенко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2026. — Режим доступу: https://esu.com.ua/article-892873

2001–2026 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).